

วัคซีนป้องกันไวรัสแพปิโลมา (วัคซีนเอชพีวี)

สิ่งที่ท่านควรทราบ

1. โรคติดเชื้อไวรัสแพปิโลมาคืออะไร และป้องกันได้อย่างไร

ไวรัสแพปิโลมาหรือเชื้อเอชพีวี เป็นสาเหตุสำคัญของการติดเชื้อบริเวณอวัยวะเพศซึ่งจะนำไปสู่การเป็นหูด หรือมะเร็งในเวลาหลายปีต่อมา การติดเชื้อเอชพีวีมักไม่แสดงอาการผิดปกติและหายได้เอง แต่ผู้ที่มีการติดเชื้อสายพันธุ์ชนิดที่มีความเสี่ยงสูงเช่น สายพันธุ์ 16, 18 จะทำให้เกิดมะเร็งปากมดลูกในเวลาต่อมาได้ การติดเชื้อเอชพีวีสายพันธุ์ความเสี่ยงต่ำ เช่น สายพันธุ์ 6, 11 ทำให้เกิดหูดหอนไก่ที่อวัยวะเพศ และหูดทางเดินหายใจ โดยเฉพาะกล่องเสียงในเด็ก

มะเร็งปากมดลูกเป็นมะเร็งที่พบบมากที่สุดสำหรับสตรีไทย ปัจจุบันเป็นที่ทราบแล้วว่าสาเหตุของมะเร็งปากมดลูกเกือบทั้งหมดเกิดจากการติดเชื้อไวรัสเอชพีวี การตรวจภายในเพื่อหาความผิดปกติในระยะเริ่มต้น จะช่วยป้องกันการเกิดมะเร็งได้มาก เชื้อเอชพีวี ติดต่อผ่านทางเพศสัมพันธ์ ดังนั้นการมีคู่นอนคนเดียว ลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการใช้ยางอนามัยทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีเพศสัมพันธ์ จะช่วยลดความเสี่ยงของการติดเชื้อได้มาก แต่ยังไม่มียาทางการแพทย์ใดๆ ที่จะป้องกันการติดเชื้อเอชพีวีได้สมบูรณ์

โรคติดเชื้อเอชพีวีสามารถป้องกันได้ส่วนหนึ่งด้วยวัคซีน

2. วัคซีนเอชพีวีคืออะไร

วัคซีนเอชพีวีผลิตจากโปรตีนที่เหมือนเปลือกหุ้มของไวรัส มีความปลอดภัยสูง ตัววัคซีนไม่มีความสามารถในการก่อโรคและไม่ทำให้เกิดมะเร็ง วัคซีนมีประสิทธิภาพสูงต่อสายพันธุ์ที่บรรจุในวัคซีน ซึ่งมีวัคซีน 2 ชนิด คือชนิดที่บรรจุ 4 สายพันธุ์ ได้แก่สายพันธุ์ 6, 11, 16, 18 ซึ่งจะครอบคลุมสายพันธุ์ที่ก่อมะเร็งประมาณร้อยละ 70 และครอบคลุมสายพันธุ์ก่อหูดประมาณร้อยละ 90 และชนิดที่บรรจุ 2 สายพันธุ์ คือสายพันธุ์ 16, 18 ซึ่งครอบคลุมเฉพาะสายพันธุ์ก่อมะเร็งได้ร้อยละ 70 เนื่องจากวัคซีนไม่สามารถป้องกันสายพันธุ์ก่อหูดหรือมะเร็งได้ทั้งหมด ผู้ที่ได้รับการฉีดวัคซีนทั้งสองชนิดนี้จึงยังต้องตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกอย่างสม่ำเสมอต่อไป

3. ใครควรได้รับวัคซีนเอชพีวี และจะต้องให้จำนวนกี่ครั้ง

แนะนำให้ฉีดวัคซีนในสตรีอายุระหว่าง 9 ถึง 26 ปี สำหรับการฉีดวัคซีนในสตรีอายุมากกว่า 26 ปีนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาเป็นรายๆ ไป ให้ฉีด 3 ครั้ง ในเดือนที่ 0, 1-2 และ 6 ตามลำดับ ยังไม่มีคำแนะนำให้ฉีดผู้ชาย วัคซีนจะมีประสิทธิภาพดีที่สุด ถ้าฉีดก่อนมีเพศสัมพันธ์ ไม่แนะนำให้ต้องทำการตรวจหาว่ามีโรคติดเชื้อเอชพีวีก่อนฉีดวัคซีน

4. ใครไม่ควรรับหรือควรเลื่อนการรับวัคซีนเอชพีวี

ผู้ที่มีภาวะดังต่อไปนี้ ไม่ควรฉีดวัคซีน เอชพีวี

- ผู้ที่มีการแพ้หรือมีปฏิกิริยาที่รุนแรงต่อส่วนประกอบของวัคซีนเอชพีวี (กรณีแพ้ยีสต์ซึ่งเป็นส่วนประกอบของวัคซีนเอชพีวีชนิด 4 สายพันธุ์สามารถใช้แบบ 2 สายพันธุ์ได้)

- สตรีที่ตั้งครรภ์ หากเกิดการตั้งครรภ์โดยบังเอิญระหว่างช่วงการรับวัคซีน ควรหยุดฉีดวัคซีนที่เหลือจนกว่าจะสิ้นสุดการตั้งครรภ์ จึงสามารถฉีดต่อได้

5. อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีนเอชพีวี

วัคซีนเอชพีวี ทำให้เกิดผลข้างเคียงน้อยและไม่รุนแรง อาจพบปฏิกิริยาเฉพาะที่ ได้แก่ อาการปวด บวม ผื่นแดง และคันบริเวณที่ฉีด อาจพบอาการไข้ ซึ่งมักหายได้เอง ผลข้างเคียงรุนแรงกว่าที่พบได้น้อยมาก

การดูแลรักษาอาการข้างเคียง หากปวด บวมบริเวณที่ฉีดให้ประคบด้วยผ้าเย็น หากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้ในขนาดที่เหมาะสม หากอาการข้างเคียงเป็นรุนแรง หรือเป็นมาก ควรปรึกษาแพทย์ทันที และบอกอาการให้แพทย์ทราบโดยละเอียด

6. วัคซีนเอชพีวีอยู่ในแผนสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของกระทรวงสาธารณสุขหรือไม่ และใครเป็นผู้รับผิดชอบค่าวัคซีน

ในปัจจุบัน วัคซีนเอชพีวีจัดเป็นวัคซีนเสริมหรือวัคซีนทางเลือก ยังไม่ได้อยู่ในแผนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของกระทรวงสาธารณสุข ผู้ฉีดต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

7. เด็กจำเป็นต้องได้รับวัคซีนเอชพีวีหรือไม่

เด็กสุขภาพแข็งแรง และอายุ 9 ปีขึ้นไป สามารถพิจารณาให้วัคซีนนี้ได้ เพื่อลดความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากเชื้อเอชพีวี อย่างไรก็ตาม วัคซีนเอชพีวียังจัดเป็นวัคซีนเสริมสำหรับประเทศไทย

8. มีสิ่งที่ต้องปฏิบัติอื่นๆ หรือไม่

เนื่องจากวัคซีนมีประสิทธิภาพดีมากเฉพาะต่อสายพันธุ์ไวรัสที่มีอยู่ในวัคซีน ถึงแม้รับวัคซีนแล้ว ยังอาจเป็นโรคจากเชื้อเอชพีวี คนละสายพันธุ์กับที่มีอยู่ในวัคซีน หรือสายพันธุ์ที่ติดมาก่อนได้วัคซีน การฉีดวัคซีนเป็นหนทางหนึ่งในการช่วยลดความเสี่ยงจากโรคมะเร็งปากมดลูกได้ ดังนั้นยังจำเป็นต้องทำการตรวจภายในเป็นระยะสม่ำเสมอในหญิงที่มีเพศสัมพันธ์แล้วตามที่แพทย์แนะนำด้วย และควรหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชพีวีด้วย ซึ่งได้แก่ การมีคู่นอนหลายคน การไม่ใช้ยางอนามัย

ผู้ปกครองควรพาเด็กมารับวัคซีนตามกำหนดเวลาที่แพทย์แนะนำเสมอ ในกรณีที่ไม่สามารถมารับวัคซีนได้ตามที่กำหนด ควรรีบมารับทันทีที่ทำได้

ผู้ปกครองควรเฝ้าสังเกตอาการของเด็กในสถานพยาบาลที่ได้รับวัคซีนอย่างน้อย 30 นาที จึงพาเด็กกลับบ้าน และควรสังเกตอาการที่บ้านด้วย หากเด็กมีอาการข้างเคียงภายหลังจากการได้รับวัคซีน ผู้ปกครองควรรายงานให้แพทย์ทราบทุกครั้งก่อนการรับวัคซีนครั้งต่อไป

ผู้ปกครองควรเก็บบันทึกการรับวัคซีนของเด็กไว้ตลอดไป เพื่อเป็นหลักฐานว่าเด็กมีการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคได้บ้างแล้ว

หากมีข้อสงสัยควรปรึกษาแพทย์

เอกสารแนะนำความรู้เกี่ยวกับวัคซีนสำหรับประชาชน

โดย สมาคมโรคติดเชื้อในเด็กแห่งประเทศไทย ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุข